

مقابله با فساد، دگرگون ساختن زندگی مردم

نگاهی اجمالی

فساد، به طور فزاینده‌ای مردم منطقه آسیا - اقیانوسیه را نگران می‌سازد و دولت‌ها واکنش به این معضل را آغاز کرده‌اند. ممکن است کشاندن افراد مرفه و قدرتمند به دادگاه در رأس اخبار قرار بگیرد، ولی فقرا از تلاش‌هایی که در جهت ریشه کن کردن فساد، که بلاي جان ایشان شده است، بهره بیشتری خواهند برد. با فساد باید از بالا به پایین و از پایین به بالا و با حمایت جدی رسانه‌ها و سازمان‌های جامعه مدنی، برخورد شود. برای مقابله با فساد فرامرزی در جهان فعلی، که به طرز فزاینده‌ای رو به جهانی شدن می‌رود، به پاسخ و واکنش بین‌المللی نیاز است.

فساد آثار مخرب متعددی دارد. نهادهای ملی تضعیف شده، خدمات مدنی نابرابر، و بی‌عدالتی فاحش در دادگاه‌ها به همراه ناکارآمدی گسترده اقتصادی و بهره‌برداری لجام‌گسیخته زیست محیطی از جمله این آثار هستند. فساد، بیشترین ضربه را به فقرا وارد می‌کند زیرا آنان اغلب به خدمات عمومی و محیط زیست طبیعی شدیداً وابسته هستند. همچنین، برای پرداخت رشوه در قبال خدمات ضروری که بهره‌مند شدن از آنها باید حق ایشان باشد، کمترین توانایی مالی را دارا هستند.

سیاستمداران منطقه، واکنش به این معضل را آغاز کرده‌اند. اکنون، بسیاری از افراد مایلند در مبارزه با فساد همکاری کنند. در واقع، نیاز به مبارزه با فساد برای توجیه براندازی دولت‌های منتخب گاهی حتی با حمایت عموم مردم، مورد استفاده قرار گرفته است. گروه‌های جامعه مدنی نیز برای پاسخگو کردن سازمان‌های عمومی - و همچنین بخش خصوصی - تلاش بیشتری به خرج می‌دهند و رسانه‌ها نیز این موضوع را در کانون توجه خود قرار داده و در پی یافتن راه‌های جدید جهت افشاء و اطلاع رسانی در باره آن هستند.

در عین حال، در سطح بین‌المللی نیز تعهد بیشتری دیده می‌شود. تا قبل از پایان سال ۲۰۰۷، ۱۴۰ کشور کنوانسیون سازمان ملل برای مقابله با فساد را، که اولین سند جهانی مبارزه با فساد است، امضا کردند. این کنوانسیون از کشورهایی که به آن ملحق شده و آن را امضاء کرده‌اند می‌خواهد اصلاحات وسیع اعمال نمایند.

از نظر توسعه، فساد موضوعی مهم است - کشورهای در حال توسعه مایل نیستند مسیر آهسته تاریخی کشورهای توسعه یافته فعلی را طی کنند تا بتوانند فساد را بهتر کنترل نمایند. به همان ترتیبی که آن‌ها سیاست‌های آگاهانه و خردمندانه برای کاهش فقر ایجاد می‌کنند، مایل هستند فرآیند مبارزه با فساد را نیز سرعت بخشند.

معضله تاریخی

از زمان پیدایش شکل‌های سازمان یافته حکومت، یعنی زمانی که مردم خود را برای زندگی گروهی سازماندهی نمودند، معضل فساد جهان را فرا گرفته است. تا قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم، بسیاری از کشورهای توسعه یافته فعلی مملو از فساد بودند و چندین دهه طول کشید تا سطح فساد در آن‌ها کاهش یابد. دولت‌های منطقه آسیا - اقیانوسیه نیز دچار این معضل بوده‌اند. برخی کشورها، به طور مثال، سنگاپور و هنگ‌کنگ، موفق شده‌اند فساد را بسیار سریع‌تر کاهش دهند، ولی اکثر کشورها در منطقه آسیا - اقیانوسیه عموماً پیشرفت آهسته‌تری داشته‌اند، زیرا سرزمین آن‌ها گسترده‌تر و حاکمیت آن‌ها از قاطعیت کمتر برخوردار بودند.

فساد در این منطقه به شکل‌های گوناگون دیده می‌شود. ولی معمولترین تفاوت آن در «کوچک» و «بزرگ» بودن آن است. فساد بزرگ و قابل ملاحظه، معمولاً رشوه خواری نسبتاً بزرگ از پیمانکاران یا سایر شرکت‌ها را در برمی‌گیرد که معمولاً به سیاستمداران یا مقامات عالی رتبه مربوط می‌شود. فساد کوچک شامل میبالغ کمتر است ولی تعداد بیشتر مبادلات را در برمی‌گیرد - به طور مثال، مقامات عمومی دون پایه، برای صدور مجوز یا برای دسترسی کامل به مدارس، بیمارستان‌ها یا امکانات عمومی، «حق تسریع» مطالبه می‌کنند. فساد بر زندگی روزمره تعداد قابل ملاحظه‌ای از مردم، و تعداد بیشتری از فقرا، تأثیر می‌گذارد و «کوچک» نامی واقعاً اشتباه و بی‌مسماء برای آن است.

با این که فساد موضوعی گسترده است ولی عمده‌تاً ماهیت پنهان دارد و در نتیجه، سنجش آن دشوار است. بسیاری از تلاش‌ها، به جای مبادلات واقعی، به طور غیرمستقیم برداشت مردم از فساد را می‌سنجد. یکی از شاخص‌هایی که بیشتر از سایرین به کار می‌رود «شاخص تعبیر فساد» (CCI) است که از سوی سازمان غیردولتی شفافیت بین‌المللی تهیه شده است. شاخص دیگر «شاخص کنترل فساد» است که بانک جهانی تعیین کرده است. این شاخص‌ها اطلاعاتی را ارائه می‌دهند و کشورها را به پاسخگویی واداشته‌اند. در عین حال، شاخص‌های مذکور می‌توانند برای مقایسه بین منطقه‌ای نیز مفید باشند - به این منظور، در این گزارش از شاخص تعبیر فساد استفاده شده است. با این حال، از آنجا که این سنج‌ها نظر-مدار هستند، الزاماً نادرست هستند. سنجش‌ها عموماً در جهت کسب و کارها هستند و برای بیان اثرات فساد بر فقرا تلاش زیادی به خرج نمی‌دهند.

آثار سیاسی و اقتصادی

تمامی شکل‌های حکومت به فساد آسیب‌پذیر هستند. ولی برخی از آن‌ها در مقایسه با سایر شکل‌ها آسیب‌پذیرتر هستند. در مجموع، در نظام‌های مردم‌سالار، میزان فساد کمتر از نظام‌های استبدادی و در نظام‌های پارلمانی و جمهوری کمتر از سایر رژیم‌ها است. با این که در رژیم‌های مردم‌سالار نیز همواره این خطر وجود دارد که

در تمامی شکل‌های حکومت، برخی نهادها عموماً بدتر از سایرین هستند. در منطقه آسیا - اقیانوسیه، پلیس نهادی است که از کمترین میزان اعتماد برخوردار است و پس از آن، به ترتیب، قوه قضاییه و ادارات مالیات قرار دارند. خدمات آموزشی و درمانی در رده بعدی هستند، در حالی که بخش‌هایی که از کمترین میزان فساد برخوردارند، ادارات ثبت یا صدور مجوز هستند - با این که حتی در این سطوح نیز، فساد در سطح بالایی قرار دارد.

فساد، به طور اجتناب ناپذیر بر اقتصاد و جامعه تاثیرگذار است. گاهی گفته می‌شود که «روغن زدن چرخ‌های» فساد، باعث تسریع امور می‌شود. ولی برای این موضوع از دیدگاه کلی، شواهد ناچیزی وجود دارند؛ در حقیقت، چنانچه کسب و کارها به آسانی رشوه پرداخت کنند به نظر می‌رسد دیوان سالارها را تشویق خواهند کرد، مراحل اداری و کاغذبازی بیشتری اعمال کنند.

از طرفی، راه‌های بسیاری وجود دارند که از طریق آن‌ها فساد می‌تواند، به ویژه در بلندمدت، مانع رشد شود. به طور مثال، افراد با استعداد تشویق شوند به جای کارآفرین بودن به زندگی آسان یک دیوان سالار فاسد روی آورند. حتی افرادی که کسب و کاری دارند نیز به جای گسترش فعالیت‌های خود و مواجه شدن با درخواست‌های بیشتر از مقامات فاسد، ممکن است ترجیح دهند در بخش غیررسمی باقی بمانند. همچنین، فساد می‌تواند زیرساخت‌ها را تضعیف کند. فساد، نه تنها منابع را تهی می‌سازد، بلکه کیفیت سرمایه‌گذاری را کاهش و سامانه‌های نامناسب حمل و نقل، نیرو یا ارتباطات به وجود می‌آورد.

فساد، اقتصاد ملی و همچنین سرمایه‌گذاری عمومی را از طریق نظام مالیاتی تحریف می‌کند. هرگاه دولت‌ها نرخ‌های بالای مالیات وضع کنند و قوانین پیچیده به کار گیرند و این قوانین از سوی مقاماتی تعبیر و اجرا می‌شوند که حقوق کم دریافت می‌کنند، باید انتظار داشته باشند درآمدهای مالیاتی چشمگیری از دست دهند - به ویژه، اگر خطر دستگیری یا مجازات شدن، کم باشد. این کار به نوبه خود، می‌تواند ظرفیت دولت برای ارائه خدمات عمومی کیفی را کاهش دهد.

برخی مطالعات نشان می‌دهند فساد گسترده با سطوح پایین رشد همراه است - با این که این همبستگی در آسیا از سایر مناطق ضعیف‌تر است. عموماً این موضوع در کشورهای بزرگ‌تر خسارات کمتری به بار می‌آورد شاید به این دلیل که چنانچه سرمایه‌گذاران بتوانند خسارات خود را در بازارهای مصرفی بزرگ جبران کنند، مایل خواهند بود محیط کاری دشوارتری را تحمل کنند. عامل دیگر، نحوه سازماندهی فساد است: چنانچه فساد قابل پیش‌بینی باشد، آسیب کمتری خواهد رساند. به طور مثال، هنگامی که حاکم قدرتمند ولی فاسد، برای خود و ملتزمین خویش از تمامی فعالیت‌ها و کارهای عمده با افق بلندمدت پورسانت خاصی مطالبه کند، حداقل برای رشوه دهندگان منافع منافی به وجود خواهد آورد.

فساد و توسعه انسانی

فساد، توسعه انسانی را به تدریج تضعیف می‌کند. این امر ممکن است از طرق مختلف روی دهد. به طور مثال، امکان دارد ایده‌آل‌های خدمات عمومی را دچار فرسایش کند و بدین ترتیب ادارات فاسد به سرمایه‌گذاری در سلامت و آموزش علاقمندی کمتری از خود نشان خواهند داد. حتی اگر آنان چنین تمایلی نیز داشته باشند، متوجه خواهند شد فعالیت‌های ایشان مانع رشد اقتصادی شده و دریافت مالیات را تضعیف نموده و باعث شده است برای برنامه‌های خدمات عمومی کمتر هزینه کنند.

فساد بر کیفیت و ترکیب سرمایه‌گذاری عمومی نیز تاثیر می‌گذارد. مقامات و مسئولین فاسد به پروژه‌های در مقیاس کوچک که تعداد زیادی از فعالان را در برمی‌گیرند، کمتر جذب می‌شوند و پروژه‌های بزرگ زیرساختی را ترجیح می‌دهند که فرصت‌های بهتر برای رانت‌خواری ایجاد می‌کنند. این امر الگوی هزینه‌های عمومی را تحریف کرده و آن را از کالاهای عمومی مانند سلامت عموم، حفاظت از محیط زیست و آموزش دور و به سوی ساخت جاده‌ها، فرودگاه یا سخت‌افزار نظامی سوق می‌دهد.

همچنین، با هدایت کالاها و خدماتی که به قصد استفاده فقرا هستند به سوی خانوارهای مرفه و دارای روابط قوی، که می‌توانند به مقامات رشوه بدهند، فساد می‌تواند تلاش‌هایی که با هدف کاهش فقر انجام می‌شوند را نیز تضعیف کند. به علاوه، فقرا نمی‌توانند رشوه بپردازند زیرا فقط می‌توانند مبالغی جزئی پرداخت کنند که با وجود ناچیز بودن، نسبت قابل توجهی از درآمد آنان را تشکیل می‌دهد.

در عوض، شرایط بهتر توسعه انسانی - آموزش فراگیر، شهروندان آگاه که می‌توانند صدای خود را به گوش تصمیم‌گیران در دولت و کسب و کارها برسانند - می‌تواند به مبارزه با فساد کمک کنند.

عدالت برای فروش

در منطقه آسیا - اقیانوسیه، فساد اغلب در میان مجریان قانون در بدترین وضع آن دیده می‌شود و این امر عدالت را به شدت تضعیف می‌کند. بسیاری از افسران پلیس، انسان‌های صادق و وظیفه شناس هستند. ولی سایرین وضعیت متفاوتی دارند زیرا به جای خدمت به عنوان تضمین کنندگان حقوق و حمایت مردم، منابع ایجاد مزاحمت و ارعاب مردم

فساد پلیس به ویژه مضر و زیانبار است زیرا اغلب با خشونت همراه است. پلیس می‌تواند، پس از دستگیر کردن اشخاص مظنون، تصمیم بگیرد آنان را بازداشت نکند، بلکه به جای این کار آنان را کتک بزند، مورد تجاوز قرار دهد و مجبورشان کند برای آزاد شدن، پول پرداخت کنند. پلیس می‌تواند افرادی که می‌دانند بی‌گناه هستند را توقیف کند، آنان را تهدید به بازداشت و برای آزاد شدن پول مطالبه کند. نظر سنجی که در منطقه آسیا - اقیانوسیه انجام شده است، نشان می‌دهد در سال قبل، ۱۸ درصد پاسخگویان، به پلیس رشوه پرداخت کرده بودند.

فقرا در معرض خطر بیشتری قرار دارند، زیرا فاقد منابع و نفوذ لازم برای دفاع از خود هستند. در شهرها، افرادی که ممکن است مورد مزاحمت و آزار قرار بگیرند، دست فروشانی هستند که باید پول بپردازند یا در غیر این صورت شاهد مصادره یا انهدام کالاهایشان باشند. از طرفی، چنانچه فقرا مایل باشند شکایتی مطرح کنند، احتمال این که به آنان توجه شود، کمتر از سایرین است.

یکی از مهمترین گام‌های مقابله با فساد پلیس، تضمین این است که به شکایات مطرح شده علیه پلیس از سوی نهادی مستقل رسیدگی شود. سایر راه‌حل‌ها، شامل تغییر ساختار و عملیات پلیس است تا کارآمدتر و پاسخگوتر شوند. یعنی، به کارگیری ضوابط سخت‌گیرانه‌تر استخدامی، محول کردن وظایف به سایر افراد، تغییر و اصلاح الگوهای انتقال، و انجام ارزیابی‌های اخلاقی اشخاصی که باید ارتقای درجه یابند. هدف کلی، باید ایجاد نیروهای حرفه‌ای‌تری باشد که هر یک از آنان را قادر خواهد ساخت نسبت به کار خود بیشتر افتخار کنند.

مردم مایل هستند با نظام دادگاه‌ها تعامل کمتری داشته باشند. ولی ممکن است در دادگاه نیز متوجه شوند که عدالت قیمت خود را دارد. تعدادی از مطالعاتی که در آسیا انجام شده‌اند نشان می‌دهند دو سوم یا بیشتر جمعیت، نظام عادی دادگاه را فاسد محسوب و می‌پذیرند خودشان نیز، گناهکار یا بی‌گناه، پرداخت رشوه را کاری عاقلانه تلقی می‌کنند. فقرا از نظام حقوقی فاسد، که حمایت ناچیز در اختیار آنان قرار می‌دهد، آسیب می‌بینند زیرا در معرض آرای جانبدارانه و از روی سلیقه شخصی قرار می‌گیرند که باعث می‌شود زمین، خانه یا وسایل امرار معاش خود را از دست بدهند.

فساد قضایی بعد دیگر دولتی است که عملکرد ضعیف دارد. در بسیاری از کشورها، قضات از سوی نهادهایی منصوب یا ارتقای مقام می‌یابند که دارای انگیزه‌های سیاسی هستند و حتی قضاتی که مایل هستند به اصول اخلاق کاری خود پایبند باشد نیز برای پرونده‌های مهم، تحت فشارهای شدید سیاسی قرار می‌گیرند. سطح پایین حقوق باعث می‌شود قضات ضعیف در مقابل سایر فشارها نیز تسلیم شوند. به طور مثال، برخی ممکن است حمایت از بستگان یا همکاران را به جای اعمال قانون، امری مهم‌تر تلقی کنند یا ممکن است از اقدامات تلافی‌جویانه نیز واهمه داشته باشند.

بخش اعظم مسئولیت کاهش فساد قضایی به عهده قضات و وکلای است که به صورت انفرادی یا از طریق انجمن‌ها یا نهادهای تخصصی عمل می‌کنند. در عین حال، دولت‌ها نیز می‌توانند فساد قضایی را کاهش دهند. به طور مثال، آن‌ها می‌توانند تضمین کنند قضات از سوی نهادهای مستقل منصوب شوند، به مدت ثابت خدمت کنند، حقوقی دریافت کنند که با تجربه و سوابق کاری ایشان همخوانی داشته باشد و از تمامی حمایت‌های لازم برخوردار باشند. نظام قضایی باید از قضات بخواهد دلایل و مستندات آرای خود را به طور کتبی قید کنند و برای دسترسی آسان به اسناد دادگاه، از فناوری اطلاعات بیشتر استفاده کنند.

حفظ صداقت در ادارات دولتی

فساد در ادارات دولتی، مانند بخش سلامت و آموزش و همچنین در بخش امکانات رفاهی عمومی که آب و برق تأمین می‌کنند نیز معمول و رایج است. در نتیجه، افراد فقیر به مدارس یا بیمارستان‌ها راه پیدا نمی‌کنند، زیرا توانایی مالی لازم را ندارند یا برای دسترسی به خدماتی که استفاده از آن‌ها حق ایشان است نیز از آنان پول مطالبه می‌شود.

خدمات سلامت

فساد ممکن است در تمامی سطوح خدمات درمانی نیز روی دهد - از فساد بزرگ و چشمگیر هنگامی که منابع مالی ساخت بیمارستان‌ها و مراکز درمانی را به جیب رشوه خواران می‌ریزد، گرفته تا فساد کوچک و ناچیز یعنی زمانی که دست اندرکاران امور درمانی یا مدیران برای انجام وظایف عادی خود، رشوه مطالبه می‌کنند. فساد می‌تواند در میان کارکنان بخش خدمات درمانی نیز شکل‌های مختلف داشته باشد. این فساد می‌تواند به طور مثال، به صورت خرید سمت و مقام هنگام استخدام، یا کارگریزی بیش از حد باشد. نرخ کارگریزی گزارش شده در منطقه حدود ۲۵ تا ۴۰ درصد است. فساد از طریق کسب و کار داروسازی نیز به این بخش رخنه می‌کند و در تمامی مراحل تهیه و تأمین دارو می‌تواند وجود داشته باشد. یکی از مهم‌ترین اولویت‌های شرکت‌های تولید کننده دارو، تضمین این است که

می‌توان انتظار داشت که فساد می‌تواند به استانداردهای ضعیف منجر شود. پاره‌ای از مطالعات فرا ملی نشان داده‌اند که درکشورهایی که نرخ فساد بالا است، نرخ واکسیناسیون پایین و میزان مرگ و میر کودکان در آن‌ها بالا است.

کاهش فساد در بخش سلامت و درمان و سایر خدمات دولتی مستلزم اقدام از پایین و بالا است. از پایین، کاربران می‌توانند همکاری کرده و در مقابل مطالبه رشوه از خود مقاومت نشان دهند. در هند، تیم‌های متشکل از افراد روستایی نیمه باسواد، که به عنوان گزارشگران آماتور عمل می‌کنند، پزشکانی که در مرکز سلامت جامعه محلی خود، برای زایمان نوزادان به طور غیرقانونی پول دریافت می‌کنند را به مردم معرفی کرده‌اند. از بالا، دولت‌ها باید خدمات شفاف‌تر و با مدیریت بهتر را تضمین کنند. به طور مثال، در زیرمنطقه مکونگ (Mekong) مقامات نظارتی ارتباطات و همکاری‌های مرزی را بهبود می‌بخشند و در نتیجه، توانسته‌اند گردش داروهای تقلبی را به یکدیگر اطلاع داده و آن‌ها را سریع‌تر از بازار جمع‌آوری کنند.

آموزش

فساد در نظام آموزشی نیز رایج است. این امر می‌تواند از تهیه و خریداری مواد و مصالح و نیروی کار برای ساخت مدرسه آغاز شود. یعنی زمانی که مسئولین فاسد، منابع مالی ساخت مدرسه را در جیب خود قرار می‌دهند. این کار هزینه‌ها را دو تا هشت برابر افزایش می‌دهد. فساد می‌تواند در خرید کتب درسی، میز تحریر، تخته سیاه، و سایر ملزومات و همچنین قراردادهای خدمات نظافت و تامین غذا نیز وجود داشته باشد. در بسیاری از کشورها، در استخدام آموزگاران نقص‌ها و خلاف‌هایی دیده می‌شود که در بدترین شکل خود، به استخدام «شیخ آموزگاران» یا حتی ایجاد «شیخ موسسات» منجر می‌شوند و حقوق و مزایای اختصاص یافته و سایر هزینه‌ها مربوط به آن‌ها، به جیب مسئولین سرازیر می‌شود. به همان ترتیب که خانواده‌ها ممکن است برای استفاده از بیمارستان مجبور شوند رشوه بپردازند، ممکن است مجبور شوند برای پذیرش فرزندان خود در مدارس نیز پول اضافه پرداخت کنند.

اگر دولت‌ها به این مشکلات رسیدگی نکنند، مدارس کماکان به انتقال فرهنگ فساد به نسل‌های آتی را ادامه خواهند داد. نظارت نزدیک و دقیق باید اولویت اول باشد و به ویژه به جوامع محلی اجازه داده شود از طریق انجمن‌های اولیا و مربیان و سایر سازمان‌های محلی، کنترل بیشتری بر مدارس اعمال کنند. به طور مثال، در فیلیپین، طیفی از گروه‌های جامعه مدنی شامل سازمان‌های غیردولتی، کلیساها، گروه‌های پیشاهنگی دختران و پسران، گرد هم آمده‌اند تا تحویل کتاب‌های مدارس را پایش نمایند. در هند، یک سازمان غیردولتی از دوربین برای ثبت حضور آموزگاران در مدارس استفاده می‌کند و با گرفتن عکس‌های دیجیتالی زمان و تاریخ حضور آنان را ثبت می‌کند.

خدمات عمومی

برای تامین آب و برق، اغلب ۱۰ درصد کل ارزش قرارداد به عنوان کمیسیون برای پروژه‌های مربوط به زیرساخت‌ها پرداخت می‌شود. مقامات به طور منظم برای پذیرش پیشنهادهای یا تایید تکمیل کار، رشوه درخواست می‌کنند. ولی گاهی نیز شرکت‌های ساختمانی ابتکار عمل را به دست می‌گیرند و خود با مقامات یا سایر پیشنهاد دهندگان تباری می‌کنند.

به محض این که نظام‌های لازم برقرار شوند، فساد در عملیات روزمره ادامه می‌یابد. از آن جایی که خدمات آبرسانی، بهداشت محیط و تامین برق معمولاً از سوی تامین کنندگان انحصاری انجام می‌شود، مقامات می‌توانند از این واقعیت که مصرف کنندگان نمی‌توانند به منبع دیگری مراجعه کنند، به نفع خود استفاده می‌کنند. به طور مثال، کارمندان ممکن است با مشتریان تباری کنند تا خدمات «غیررسمی» از قبیل تعمیر دستگاه‌ها در مقابل پرداخت‌های اضافه، دستکاری کنتورها، یا ایجاد ارتباطات غیرقانونی، در اختیارشان قرار دهند. ضررها و خسارات ناشی از این کار می‌تواند بسیار چشمگیر باشد: برآورد شده است، چنانچه فساد در آبرسانی ریشه‌کن شود، ۲۰ تا ۷۰ درصد منابع صرفه‌جویی خواهد شد.

ولی قیمت‌های بالا، بیشترین تاثیر مخرب را بر زندگی فقرا برجای می‌گذارد. یک مصرف کننده به یکی از محققان این گزارش گفت: «برای یک کارگر روزمزد پرداخت هزینه بالای آب و برق کاری بسیار سخت است. شما می‌دانید که نمی‌توان بدون پرداخت رشوه یا پول اضافه، به آب و برق دسترسی داشته باشید. بنابراین، بودجه ما محدود است و نمی‌توانیم نیازهای خود را برطرف کنیم. ما نمی‌توانیم برای آینده پولی پس‌انداز کنیم.» سایر مصرف کنندگان نیز گفتند که از مواد غذایی ابتدایی و امکانات درمانی محروم هستند، در کسب و کار خود ضرر کرده‌اند و فرزندان‌شان از ادامه تحصیل بازمانده‌اند. زیرا مجبور بودند پول آن را صرف پرداخت رشوه کنند.

بسیاری از راهبردهای ریشه‌کنی فساد، سرمایه‌گذاری بیشتر در خدمات را شامل می‌شود تا کمبودهایی را که مردم را تشویق می‌کند رشوه پرداخت کنند به حداقل برسانند. شرکت‌های دولتی نیز باید استانداردهای مدیریت را بهبود بخشند و به طور شفاف‌تر عمل کنند. مصرف کنندگان نیز می‌توانند به طور مستقیم اقدام کنند تا خدمات بهتری دریافت کنند. به طور مثال، در بنگلادش، هیئت تعاونی‌های برق شهری از سوی مصرف کنندگان، و پس از مذاکره درباره موافقت‌نامه‌ای انتخاب می‌شوند که به ضررهای سیستم، کارآمدی جمع‌آوری، و هزینه تامین برای هرکیلومتر از خط، می‌پردازد. آنان همچنین کنتورخوان‌هایی را بر اساس قرارداد ثابت استخدام می‌کنند که پس از خاتمه کار باید و

توقف رخنه در کمک‌های مالی و مادی

بحران‌هایی مانند مناقشات، بلایای طبیعی، یا تغییرات ناگهانی در ترکیب و ساختار سیاسی - «وضعیت‌های ویژه توسعه‌ای» - اغلب چهره واقعی انسان‌ها را نشان می‌دهد. با این حال، افرادی هستند که از فرصت‌های به وجود آمده برای ثروتمند شدن خود در زمان‌هایی استفاده می‌کنند که مقادیر قابل توجه پول نقد و کالا باید به سرعت منتقل شود، یعنی زمانی که کنترل اداری ضعیفی بر آن‌ها انجام می‌شود.

تا حدودی، فساد می‌تواند به بحران نیز منجر شود. فساد دیوار اعتماد بین حاکمیت و مردم را از بین می‌برد و همچنین می‌تواند در جوامعی که می‌توانند به ورطه مناقشات ویرانگر و خشن سقوط کنند، بذر مخالفت بکارد. فساد، اگر به ساختمان‌سازی بی‌رویه و بدون کنترل منجر شود و اقدامات بازرسی ساخت و ساز را به مخاطره اندازد، می‌تواند آثار و عواقب بلایای طبیعی مانند زمین‌لرزه را وخیم‌تر سازد. ارتباط میان فساد و بلایای طبیعی در رانش زمین، که نتیجه قطع درختان به طور غیرقانونی است، به صورت واضح دیده می‌شود.

هنگام پاسخگویی به بحران، آژانس‌های کمک‌رسان تحت فشار قرار دارند تا به سرعت هزینه کنند، مهم‌ترین پروژه‌ها را در محیطی ناآشنا اجرا نمایند و باید به تشریفات عادی توجهی نکنند. این کار از لحاظ راهکار و انتظارات جامعه محلی ممکن است خساراتی به بار آورد.

بسیاری از این موضوعات در فرآیندهای بلندمدت در وضعیت پس از مناقشه نیز به وجود می‌آیند. در این صورت، به گروه‌های مخالف اجازه داده می‌شود از خرابی و ویرانی به وجود آمده استفاده کنند تا صلح به طور موقت برقرار شود. این کاری خطرناک است زیرا به نخبگان فاسد اجازه می‌دهد در سیاست وارد و برنامه‌های غارتگرانه‌ای برقرار کنند که متعاقباً حذف آن‌ها بسیار دشوار خواهد بود.

همانند سایر حوزه‌ها، به فساد در وضعیت‌های ویژه توسعه‌ای باید از طریق شفافیت بیشتر در حکومت و پایش دقیق پرداخته شود. ولی، تدابیر خاصی نیز وجود دارند. یکی از آن‌ها این است که آژانس‌ها مهلت‌های منطقی‌تر تعیین کنند و از میزان فشار برای هزینه کردن سریع و بی‌امان بکاهند؛ و به جای تلاش برای رسیدن به استانداردهای غیرواقع‌بینانه و نامعقول، باید سعی کنند تضمین شود فعالیت‌های آنان و هزینه‌ای که می‌پردازند تحت شرایط موجود «معقول» باشد. هنگام پاسخگویی به بلایای طبیعی، آنان می‌توانند با پیمانکاران عمده بین‌المللی قراردادهای بلندمدت منعقد کنند و پیمانکاران مزبور باید از ظرفیت کسب و کارهای محلی استفاده و ظرفیت‌های مزبور را ایجاد کنند. به علاوه، دولت‌ها و آژانس‌های کمک‌رسان نیز باید با سازمان‌های غیردولتی محلی از نزدیک همکاری کنند و نظام‌های موثر برای رسیدگی به شکایات برقرار نمایند.

برنامه‌های شبکه تامین اجتماعی

برنامه‌های شبکه تامین اجتماعی بخش مهم برنامه‌های مبارزه با فقر محسوب می‌شوند. ولی، در عین حال، در مقابل فساد نیز آسیب‌پذیر هستند. افرادی که برنامه‌ها را تنظیم می‌کنند می‌توانند، به طور مثال، برای ثبت نام دریافت کنندگان از آنان پول مطالبه کنند یا حتی ممکن است نام کارگرانی را ثبت کنند که وجود خارجی ندارند، تعداد ساعات کار را تغییر دهند، به کارگران مزد کمتری بپردازند یا غذا یا مواد کمتر از آنچه که مستحق دریافت هستند، در اختیارشان قرار دهند. پیمانکارانی که باید غلات یارانه‌ای را به فقرا بفروشند، آن اغلب را به قیمت‌های گزاف در بازار آزاد به فروش می‌رسانند.

دولت‌ها سعی کرده‌اند این موارد را با اجرای برنامه‌های هدفمند، کاهش دهند. ولی این برنامه‌ها ممکن است هنگام انتخاب افرادی که باید از آن‌ها بهره‌مند شوند، در معرض فساد قرار بگیرند. یکی از شکل‌های جایگزین، تشویق «خود انتخابی» است؛ به طور مثال، آرایه کار یا حق‌الزحمه‌ای که فقط فقرا خواهند پذیرفت. به همین ترتیب، برای توزیع غذا، به جای توزیع غلات گران قیمت، مانند برنج یا گندم فراوری شده، برنامه‌های شبکه تامین می‌توانند محصولات مغذی ارزان‌تر مانند ذرت خوشه‌ای توزیع کنند.

تعدادی از کشورها، میزان کارآمدی این برنامه‌ها را با تضمین کنترل بیشتر جامعه محلی و حسابرسی اجتماعی، ارتقا بخشیده‌اند. با این حال، به منظور این که رویکردهای مبتنی بر جوامع محلی پایدار باشند، باید از پشتوانه چارچوب قدرتمند قانونی و حمایت‌های اداری مناسب برخوردار باشند.

پاکسازی منابع طبیعی

بسیاری از کشورهای در حال توسعه در منطقه آسیا - اقیانوسیه غنی از منابع طبیعی هستند، ولی در عین حال، فساد باعث شده است بخش چشمگیر این ثروت طبیعی از بین برود. به طور مثال، شرکت‌ها ممکن است به مسئولین مربوط رشوه بپردازند و در مقابل مجوز قطع درختان جنگل‌ها را دریافت کنند یا ممکن است از مجازات تعیین

باتوجه به حجم عظیم درآمدهای بالقوه آن، فساد می‌تواند در مقیاس گسترده وجود داشته و گاهی به «تصرف دولت» نیز بیانجامد، زیرا شرکت‌های خصوصی به مقامات دولتی پول پرداخت می‌کنند تا قوانین، مقررات و سیاست‌ها را به نفع ایشان تنظیم و تصویب کنند. تصرف دولت ممکن است از طریق مسیرهای قانونی نیز محقق شود. به طور مثال، از طریق اعمال نفوذ و لابی‌های سیاسی، یا با اهدای پول به احزاب سیاسی.

فساد در مدیریت منابع طبیعی، به ویژه برای جوامع فقیر عواقب مخرب در پی دارد. در نتیجه بهره‌برداری غیرقانونی از اراضی، بسیاری از کشاورزان به سوی فقر سوق داده شده‌اند یا از دسترسی به آب برای آبیاری مزارع خود محروم گشته‌اند. تمامی جوامع محلی، به ویژه افراد بومی، از تهی شدن بسیاری از منابع طبیعی، به ویژه جنگل‌ها و زمین‌های ماهیگیری ساحلی رنج می‌برند.

تجارب موجود در این منطقه حاکی از راه‌های مختلف پرداختن به این مشکلات است. یکی از آنها، تضمین این است که پروژه‌های جدید از نظر آثار زیست محیطی و اجتماعی ارزیابی و سپس نظر مردم در باره آن‌ها مشخص شود. روش دیگر، تمرکززدایی مدیریت منابع طبیعی است تا به افراد محلی اجازه داده شود از منابع به طور پایدار استفاده کنند و مشوق‌های بهتری برای کنترل و حفاظت از این منابع در اختیار آنان قرار بگیرد. در عین حال، از آنجا که بهره‌برداری از منابع طبیعی اغلب در مناطق دور افتاده روی می‌دهد، دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی می‌توانند با استفاده از فناوری‌های پایش ماهواره‌ای، از این فعالیت‌ها پشتیبانی کنند.

باتوجه به ماهیت شدیداً فرامرزی این معضل، همکاری‌های بین‌المللی در این خصوص بسیار ضروری است. فرآیندهای استخراج، سرمایه‌بر هستند و اغلب شرکت‌های بزرگ چند ملیتی را در برمی‌گیرند که به فشارهای بین‌المللی حساس هستند - به ویژه اگر دولت‌ها مصر باشند مبادلات مالی آن‌ها زیر نظر مستقیم عموم مردم قرار داشته باشد. متأسفانه، بسیاری از شرکت‌های چند ملیتی خطاکار در کشورهای آسیایی هستند که نسبت به مراقبت‌های پلیس بر شرکت‌ها از خارج علاقمندی کمی از خود نشان داده‌اند.

از آنجا که فساد منابع طبیعی عمدتاً از ضعف حکومت ناشی می‌شود، تقویت کلی ظرفیت‌های دولت اهمیت زیادی دارد. ولی برای اژانس‌های مرتبط با منابع طبیعی گزینه‌های خاص، مانند جداسازی وظایف مدیریت تولید از وظایف پایش و محافظت، نیز وجود دارند.

افراطی‌ترین راه حل محدودسازی آثار فساد عمومی، خصوصی‌سازی است. با این حال، این کار ممکن است قدرت را از یک رشوه‌خوار به رشوه‌خوار دیگر منتقل کند. به جای این کار، هدف باید برقراری چارچوب واضح و شفاف نظارتی برای حقوق منابع طبیعی باشد، اعم از این که این منابع در مالکیت خصوصی یا دولتی باشند.

این کار باید ترکیبی از اقدامات داخلی و بین‌المللی باشد. بخش اعظم فعالیت‌های فاسد، بدون بازارهای آماده برای نفت، فلزات یا فرآورده‌های کشاورزی، از سود بسیار کمتری برخوردار خواهند بود. بنابراین، پایش و کنترل موثرتر از سوی دولت و جوامع محلی باید با فعالیت‌های بین‌المللی سازگار باشند که کالاهای تولید شده از سوی افراد و شرکت‌های فاسد یا استثمارگر را مردود می‌کنند.

سرکوب فساد از بالا

اگر کشورها باید با فساد مقابله کنند، باید به این مسئله در تمامی سطوح حکومتی و همچنین در بخش خصوصی بپردازند و نهادها و فرآیندها را اصلاح نمایند تا فرصت‌های فساد و رشوه‌خواری را کاهش داده و در عین حال نظام‌های موثر برای کشف تخلفات و مجازات مرتکبین برقرار کنند.

یکی از ابتدایی‌ترین اقدامات مبارزه با فساد، تضمین این موضوع است که فساد و رشوه‌خواری به عنوان بخشی از قوانین عمومی یا به صورت بخشی از قوانین مربوط به مبارزه با شکل‌های خاص فساد، غیرقانونی اعلام شوند. قوانین ممکن است موضوعاتی مانند پولشویی را نیز پوشش دهند. در عین حال، ضوابط اخلاقی و حرفه‌ای خرید و تدارکات عمومی نیز باید برقرار شوند. در عین حال باید برای «افشاگران» نیز حمایت قانونی لازم برقرار شود.

اژانس‌های مبارزه با فساد

دولت‌ها می‌توانند مسئولیت مبارزه با فساد را در نهادهای مختلف مجری قانون تقسیم کنند. اکثر کشورهای منطقه، اژانس‌های رسمی مبارزه با فساد تشکیل داده‌اند. متأسفانه، این اژانس‌ها بسیار ضعیف هستند. تقریباً تمامی این اژانس‌ها، به منابع مالی دولت وابسته و با محدودیت‌های شدید بودجه‌ای مواجه هستند. دیگر عامل مهم، محل قرار گرفتن این اژانس‌های رسمی در دولت است: به طور مثال، اگر باید به دفتر نخست‌وزیری پاسخگو باشند، ممکن است از این اژانس‌ها به عنوان ابزاری علیه مخالفان استفاده شود. در منطقه آسیا - اقیانوسیه، تجارب مختلفی دیده می‌شوند. برخی دولت‌ها، مانند دولت سنگاپور و هنگ کنگ، در مقابل تشویق به مداخله در این امر مقاومت کرده‌اند، ولی سایرین چنین عمل نکرده‌اند. دیگر موضوع مهم، استقلال از پلیس است زیرا در غیر این صورت، یک نیروی پلیس فاسد می‌تواند آزادانه اعضای خود را مورد تحقیق قرار دهد.

در مواردی که یک کشور، یک یا چند آژانس دارد، موفقیت در مبارزه با فساد به سایر بخش‌های دولت بستگی دارد. متأسفانه، سایر بخش‌ها به ندرت آماده همکاری هستند و آژانس‌ها به طور مکرر از ناتوانی آن‌ها در تأمین اطلاعات و پیگیری قضایی دلسرد می‌شوند. چنانچه آژانس رسمی مبارزه با فساد در دست دولت پاک باشد، می‌تواند یک دارایی محسوب شود. ولی، از آنجایی که می‌توان از آن به عنوان یک ابزار سیاسی استفاده نمود، تا زمانی که در باره راهبرد مبارزه با فساد اجماع وجود نداشته باشد، این آژانس‌ها نباید تشکیل شوند.

اصلاح نظام اداری دولتی

تلاش برای کاهش فساد در دولت مستلزم اصلاح نظام اداری دولتی است که مشوق‌ها و فرصت‌های رفتار فاسد در میان کارمندان دولت را کاهش و در عین حال، نگرانی بابت دستگیری و مجازات را در آنان افزایش می‌دهد. به این منظور، یکی از اولین اولویت‌ها باید این باشد که سیاست‌های پرسنلی به طور کامل بر پایه شایستگی افراد قرار گیرد. برخی کشورها در آسیا در گذشته سیاست‌های مبتنی بر شایسته سالاری داشتند. ولی، این سنت را حفظ نکرده‌اند و بسیاری از انتصابات اکنون بر اساس سلیقه افراد صورت می‌گیرد. گزینه دیگر، افزایش حقوق، و کاهش شکاف بین کارمندان دولت و بخش خصوصی است. با این که این کار نمی‌تواند فساد چشمگیر و بزرگ را که بیشتر از روی نیاز به وجود می‌آید تا طمع، کاهش دهد، ولی می‌تواند از میزان فساد کوچک و جزئی و فساد مبتنی بر نیاز را بکاهد.

با این حال، دولت‌ها باید در کنار افزایش حقوق و ارتقای مقام بر اساس شایستگی، نظام‌های سخن‌گیرانه پایش و کنترل نیز به کارگیرند که می‌تواند فساد را به سرعت کشف و آن را شدیداً مجازات کند. این موضوع باید تفکر و دیدگاه کارمندان دولت را تغییر دهد تا درک کنند که رشوه‌خواری و فساد فعالیت‌های «کم‌خطر و پردرآمد» نیست، بلکه جزو اقدامات «پرخطر و کم‌درآمد» است.

موضوع بعدی، کاغذبازی و تشریفات اداری است که سرعت تشریفات انجام کار را کاهش و کاربران را مجبور می‌سازد به صف‌هایی ملحق شوند که گریز از آن‌ها تنها با پرداخت رشوه میسر است. به طور مثال، اکثر موارد فساد مربوط به مالیات، در کاغذبازی افراطی شکوفا می‌شود که مستلزم تعاملات مکرر بین مالیات دهندگان و مقامات دریافت مالیات است. با حفظ نرخ‌های معتدل که مالیات دهندگان بالقوه را تشویق به پرداخت مالیات می‌کند، و در عین حال، با ایجاد نظام منسجم، ساده و منطقی، می‌توان با این معضل برخورد کرد. این کار ادارات مالیات را قادر خواهد کرد از فناوری اطلاعات که امتیازات مقامات مالیاتی را محدود و در عین حال هزینه‌های مبادلات را کاهش و به افزایش میزان شفافیت و اعتمادسازی کمک می‌کند، نهایت استفاده را ببرند.

در نهایت، سنگ محک راهبرد مبارزه با فساد، تصمیم و عزم راسخ صید «ماهی بزرگ» است. تعقیب کیفی و مجازات افراد مرفه و مشهور، اعتبار و میزان پذیرش راهبرد را تقویت نموده و باعث شده است سایرین، به ویژه کارکنان جدید دولت، از مبادرت به اخذ رشوه و فساد دوری جویند.

خصوصی سازی

علاوه بر اصلاح نظام ادارات دولتی، دولت‌ها از خصوصی‌سازی یا استفاده از منابع خارج از دولت برای برخی از این ادارات نیز استفاده می‌کنند. این کار الزاماً مشکل را حل نخواهد کرد زیرا فساد در بخش خصوصی نیز رایج است. لذا، دولت‌ها باید به تنها از این موضوع نگران باشند که خدمات خصوصی شوند، بلکه نحوه خصوصی‌سازی آن‌ها را نیز باید در نظر بگیرند. اگر سیاست‌ها قبل از خصوصی‌سازی ضعیف باشند، پس از خصوصی‌سازی نیز ضعیف خواهند بود. گزینه جایگزین، ایجاد مشارکت خصوصی - عمومی است. تاکنون، این نوع مشارکت‌ها نتایج مختلف در پی داشته‌اند و به نظر می‌رسد در مقیاس کوچک‌تر کارایی بهتری داشته باشند.

حق دریافت اطلاعات و دولت الکترونیک

اکنون مردم معتقدند که حق دارند بدانند دولت چگونه کار می‌کند و چه کاری انجام می‌دهد. در واکنش به این موضوع، هشت کشور آسیا - اقیانوسیه، شامل چین و هندوستان اکنون قانون حق برخورداری از اطلاعات را تصویب و اجرا می‌کنند. این قانون، گروه‌های مهم اطلاعات، که تمامی نهادهای عمومی باید منتشر کنند را تعریف و حق شهروندان برای دریافت اطلاعات خاص، در صورت درخواست را، مقرر می‌کند. با این حال، قانون فقط گام اول است. عالی‌ترین سطوح دولت نیز باید از قانون حمایت کنند و مقامات عمومی باید به طور مثبت درگیر و به طور کامل به تعهدات خود عمل کنند. بنابراین، لازم است مقامات از بدو کار در موضوع درگیر باشند و نه تنها مسئولیت‌های خود، بلکه منافع حاصل از آن‌ها را نیز درک کنند.

یکی از موضوعات جدید که باید شفافیت و حق دریافت اطلاعات به وجود آورد، معرفی فناوری اطلاعات و ارتباطات و گسترش دولت الکترونیک است. دولت‌ها و تأمین کنندگان خدمات می‌توانند از فناوری جدید برای متعهدپذیر و پاسخگوتر شدن استفاده کنند. به طور مثال، در هند، کمیسیون مرکزی دیده بان، از وب سایت خود برای انتشار اسامی مقاماتی که درباره آنان دستور انجام تحقیقات مربوط به فساد صادر شده یا مجازات‌هایی برای ایشان در نظر گرفته شده است، استفاده می‌کند.

ولي خطراتي نیز وجود دارند. ممکن است دولت‌ها از فناوری جدید برای اعمال کنترل بیشتر شهروندان خویش استفاده کنند. مقامات فاسد و رشوه‌خوار نیز ممکن است از این سیستم به نفع خود بهره برداری کنند. بسیاری از دولت‌ها، تهیه طرح‌های ملي دولت الكترونيك را به كاركنان فناوری اطلاعات خود محول کرده‌اند. از آنجا که ممکن است این افراد با موضوعات فساد آشنایی زیاد نداشته باشند، باید با کارشناسان حقوقي و مقابله با فساد همکاری کنند.

همکاری‌های فرامرزی

در اقتصادی که به طور فزاینده یکپارچه و متحد می‌شود، فساد به موضوعی فرامرزی تبدیل شده است. بنابراین، مقابله با فساد به همکاری دولت‌ها، آژانس‌های بین‌المللی و شرکت‌های بین‌المللی نیاز دارد. مهم‌ترین گام در این کار، کنوانسیون سازمان ملل برای مقابله با فساد است. تا این تاریخ، با این که ۱۹ کشور منطقه آسیا - اقیانوسیه این پیمان را امضا کرده‌اند، ولي فقط ۱۰ کشور آن را تصویب یا به آن ملحق شده‌اند.

یکی از اهداف همکاری‌های فرامرزی، کنترل شرکت‌های فراملی است که عموماً در کشورهای توسعه یافته که تحت نظارت دقیق‌تری قرار دارند، با مسئولیت‌پذیری بیشتر کار می‌کنند. با این که بسیاری از کنترل شرکت‌های فراملی، ضوابط کاری خود را دارند، تعدادی از آژانس‌های بین‌المللی و سازمان‌های جامعه مدنی دستورالعمل‌هایی نیز منتشر کرده‌اند.

یکی از مشکلات عمده کشورهای در حال توسعه، این است که عواید حاصل از فساد از طریق بانک‌های خارجی و پناهگاه‌های مالیاتی در داخل و خارج آسیا - اقیانوسیه شستشو می‌شوند. در واکنش به این معضل، و به منظور کمک به کشورهای در حال توسعه برای احیای اموالی که رهبران فاسد و رشوه‌خوار به سرقت برده‌اند، UNODC و بانک جهانی در سال ۲۰۰۷ برنامه «احیای دارایی‌های مسروقه» را آغاز کردند.

شهروندان مراقب

مقابله با فساد تنها وظیفه دولت‌ها نیست. جامعه مدنی نیز، با پایش و گزارش در باره استانداردهای دولت‌ها و یا عدم پذیرش رشوه یا تبانی با مقامات رشوه‌خوار، باید نقش خود را ایفا کند. افراد، سازمان‌های جامعه مدنی و رسانه‌ها باید هشیار باشند و عالی‌ترین موازین اخلاقی را درخواست و هرگاه فساد نمایان گردید، آن را مردود نمایند.

قدرت رسانه‌ها

رسانه‌ها - مطبوعات، رادیو و تلویزیون - یکی از دیده‌بان‌های اصلی باید باشند، که فساد را پایش و افشا می‌کنند. هرگاه رسانه‌های مرسوم بیش از حد ترسو و بزدل باشند، افرادی که در باره فساد اطلاعات حیاتی در دست دارند می‌توانند از اینترنت استفاده کنند. رسانه‌ها می‌توانند وظایف مهم بسیاری انجام دهند. این وظایف نه تنها افشای فساد، بلکه حفظ جریان آزاد و شفاف اطلاعات و پرورش محیطی از نظرها را در برمی‌گیرد که به طور فزاینده فساد را تحمل می‌کند.

تبلیغات می‌تواند برای مقابله با زورگویی و ارباب تأثیر ویژه ای داشته باشد زیرا قربانیان آن ممکن است مایل باشند مراتب را به مطبوعات گزارش دهند. نوع دیگر فساد که مطبوعات می‌توانند افشا کنند، تبانی است. بوروکرات‌ها یا مشتریان آنان مشوق لازم برای افشای تخلفات ندارند، ولي به دلیل خلقیات و ویژگی‌های حرفه‌ی خبرنگاری، یا احتمال تهیه داستانی خوب، خبرنگاران انگیزه و مشوق لازم را دارند. علاوه بر افشای موارد خاص، خبرنگاری تحقیقاتی می‌تواند به اصلاحات عمیق‌تر منجر شود - نقض‌های نظام‌مند جدی را برملا و مباحثات و تبادل نظر و گفتگوی عمومی را تسریع کند.

با این حال، مطبوعات و سایر رسانه‌ها، تنها در صورتی قادر خواهند بود فساد را گزارش کنند که برای این کار آزادی لازم را داشته باشند. آن‌ها با دو محدودیت عمده مواجه هستند: اولین محدودیت ناشی از سانسور دولتی است؛ دومین به دلیل مالکین است زیرا رسانه‌های خصوصی اغلب به نفع افراد یا شرکت‌های مرفه عمل می‌کنند که خود ممکن است فاسد باشند. به علاوه، ممکن است ظرفیت‌ها نیز محدود باشند، زیرا خبرنگاران اغلب فاقد مهارت‌های لازم برای ارائه گزارشات عمیق و نظام‌مند هستند.

رسانه‌ها در صورتی می‌توانند حکومت مطلوب ارتقا دهند که سازمان‌های جدید از استقلال تحریریه‌ای برخوردار باشند، از موازین عالی اخلاقی و حرفه‌ای پیروی کنند و بدانند که حقوق ایشان تضمین خواهد شد. واضح است، مطبوعات آزاد به تنهایی کافی نیست. فساد حتی در کشورهای رایج است که آزادی مطبوعات از پیشینه طولانی برخوردار است. این کشورها به نظام‌های واضح و کارآمد دادگستری نیز نیاز دارند که اتهاماتی که به طور گسترده گزارش می‌شوند را پیگیری می‌کنند.

نمونه‌های بسیاری از اقدامات صورت گرفته از سوی رسانه‌های ملی یا مردم مدار در منطقه وجود دارد. در نپال، به طور مثال، پروژه مقابله با فساد جامعه مدنی از کلپ‌های شنوندگان رادیو و سایر سازمان‌های جامعه مدنی برای تشویق فعالیت‌های مقابله با فساد استفاده می‌کنند. در گینه نو پاپوا، سازمان شفافیت بین‌المللی، کمیسیون مسئولان رسیدگی به شکایات و شورای رسانه‌ها، خط داغ (هات لاین) دارند که از طریق آن عموم مردم می‌توانند موارد مشکوک را به طور مستقیم به رسانه‌ها گزارش کنند.

حتی در مواردی که رسانه‌ها تحقیقات انجام نمی‌دهند نیز می‌توانند از طریق وظایف عادی خود، نقش حیاتی ایفا کنند. با ارایه گزارش‌های منظم در ارتباط با فعالیت‌های نهادهای عمومی مقابله با فساد، رسانه‌ها موقعیت خود را تقویت می‌کنند. از طریق دنبال کردن مداوم مقامات عمومی، مطبوعات سرزنده و فعال به حفظ نظام دموکراتیک کمک می‌کنند و افرادی که تحریک شده‌اند در فعالیت‌های فاسد دخیل شوند را دلسرد می‌سازند.

سازمان‌های جامعه مدنی

با این که رسانه‌ها می‌توانند زمینه‌ها را آماده کنند، دولت پاسخگو باید از سوی شهروندان حفظ شود. بخشی از این کار از طریق صندوق‌های آرا و بخش دیگر از طریق سازمان‌های جامعه مدنی صورت می‌گیرد. سازمان‌های جامعه مدنی باید چه نوع رابطه‌ای با رژیم‌های محلی داشته باشند: رابطه مستمر یا همکاری؟ پاسخ این پرسش تا حدودی به گزینه‌های سیاستی موجود، وضعیت آزادی‌های مدنی و حکومت قانون بستگی دارد. سازمان‌های جامعه مدنی باید در باره مبارزه با فساد رک و بی‌پرده باشند. ولی، در صورت امکان، باید در پی همکاری با رژیم باشند و مشوق‌های لازم برای مقابله با فساد را در اختیار مقامات دولتی قرار دهند و به آن کمک کنند ابزار لازم برای این کار را تهیه نمایند. با این حال، آنها باید از تبدیل شدن به نهادهای تحقیق کننده یا مراقبان مبارزه با فساد اجتناب کنند زیرا مورد استقبال رهبران سیاسی قرار نخواهد گرفت. همچنین، آنها نباید «مهر تایید» بر فعالیت رهبران، احزاب، آژانس‌ها یا منافع خصوصی بزنند.

منطقه آسیا - اقیانوسیه سازمان‌های مختلفی دارد که در زمینه مبارزه با فساد فعال هستند. برخی از آنها دیدگاه جهانی دارند، سایرین میانی منطقه‌ای دارند. بزرگ‌ترین موفقیت آنها، به طور مثال در فیلیپین و هند، اغلب در پایش فعالیت‌های عمومی بوده است. در تعدادی از کشورها، مانند کامبوج، سازمان‌های غیردولتی پشتیبانی عموم برای تلاش‌های مبارزه با فساد را بسیج کرده‌اند.

رسانه‌ها و همچنین سازمان‌های جامعه مدنی می‌توانند فشار را بر سیاستمداران و ادارات دولتی حفظ کنند و از آنان بخواهند پاسخگو باشند. چنانچه آنها از مزایای محیط پشتیبان سیاسی برخوردار باشند، می‌توانند تعهد دولت خود را تقویت کنند.

غنیمت شمردن فرصت‌ها

دولت‌ها و جامعه مدنی در حال یافتن راه‌های جدید برای ریشه کن کردن فساد هستند و بدین منظور از بالا به پایین و از پایین به بالا کار می‌کنند. فشارهای اقتصادی بین‌المللی نیز الزامات ملی سیاسی را تقویت می‌کنند. شرکت‌های بزرگ آسیایی اکنون فعالان جهانی هستند و در نتیجه باید استانداردهای جهانی را نه تنها در خصوص کیفیت کالاها و خدمات خود، بلکه در نحوه تولید آن، رعایت کنند. این کار شامل نفوذ فساد و رشوه‌خواری، به ویژه در استخراج منابع طبیعی است. مصرف کنندگان در پی محصولات هستند که از نظر زیست محیطی «پاک» باشند و محصولات شرکت‌های قطع کننده بی‌رویه درختان یا استخراج مواد معدنی نباشند که در دست دولت‌های فاسد کار می‌کنند.

این ترکیب فشارهای داخلی و بین‌المللی فرصت‌های جدید در آسیا و اقیانوسیه ایجاد می‌کنند. کشورهای منطقه چگونه می‌توانند از این فرصت به بهترین نحو استفاده کنند؟ برای این کار یک مسیر خاص یا پاسخ جداگانه وجود ندارد. فعالیت‌ها باید از تمامی جهات باشند - از سوی دولت‌ها، سازمان‌های جامعه مدنی، رسانه‌ها و کسب و کارهای خصوصی که با هم کار می‌کنند.

بخش اعظم این کار اجرای عدالت و اقدامات تلافی‌جویانه را در بر می‌گیرد. با این حال، به فعالیت‌های مبارزه با فساد می‌توان با دید مثبت‌تر نگاه کرد. مزایای اقتصادی و سیاسی چشمگیر نیز ارایه می‌شوند. به طور مثال، سیاستمداران می‌توانند مدعی ریشه کنی فساد از بخش‌هایی مانند آب و برق، سلامت و آموزش باشند و می‌توانند منابع جدید مشروعیت از رای دهندگان خرسند را به دست آورند. کسب و کارهایی که خود را با استانداردهای عالی مدیریت شرکت‌ها همسو می‌سازند، می‌توانند انرژی خود را به تقویت مشروع رشد و منافع خود اختصاص دهند و اجازه ندهند سرمایه‌گذاری آنها به طور بی‌ثمر و بی‌فایده به جیب مقامات فاسد سرازیر شود.

تعیین اولویت‌ها

برخورد با فساد می‌تواند موضوعی هولناک باشد. بنابراین، در ابتدا بهتر است بر برخی حوزه‌های خاص متمرکز شد.

این گزارش سه حوزه که باید در نظر گرفته شوند را شناسایی کرده است که عبارت از پلیس، نظام ادارات دولتی و منابع طبیعی هستند. بدیهی است، اولویت‌های خاص به شرایط ملی بستگی خواهد داشت. از دیدگاه توسعه انسانی، یکی از اولویت‌ها واضح و مشخص است. دولت‌ها باید در پی یافتن راه‌های کاهش شکل‌های گوناگون فساد باشند که بیشترین ضربه را به طور مثال، در خدمات درمانی و آموزشی، به فقرا وارد می‌کنند. اولویت دیگر، باید ریشه کن کردن فساد درون نیروهای پلیس و نظام عدالت باشد زیرا این کار می‌تواند راه پرداختن به فساد در سایر حوزه‌ها را هموار کند. با توجه به این که تخریب محیط زیست و تغییرات اقلیمی، به طور فزاینده مورد تایید بین‌المللی قرار می‌گیرد، فرصت کمی برای حفظ منابع طبیعی در دست داریم. قبل از این که دیر شود، به ویژه در مکان‌هایی که این موضوع رکن اصلی امرار معاش فقرا است، به توجه خاص نیاز است.

دستور کار اقدام

با این که تدابیر مناسب برای مقابله با فساد به شرایط و مقتضیات ملی بستگی دارد، ولی تعدادی گزینه مشترک نیز وجود دارند:

- ۱- ملحق شدن به تلاش‌های بین‌المللی - تمام کشورهای منطقه باید به کنوانسیون سازمان ملل برای مقابله با فساد و برنامه بازیابی دارایی‌های مسروقه، ملحق شوند.
- ۲- تعیین معیارهای کیفی - به منظور قضاوت در باره موفقیت خود، به طور مثال، برای آژانس‌های مقابله با فساد و برای رسانه ملی، دولت‌ها می‌توانند از معیارهای بین‌المللی استفاده کنند.
- ۳- تقویت نظام اداری دولتی - برخی دولت‌ها می‌توانند حقوق‌ها را افزایش دهند، ولی همه آنها باید قادر شوند استخدام و ارتقای مقام براساس شایستگی فردی به همراه نظام بسیار دقیق کنترل را تضمین نمایند. دولت‌ها و اهدا کنندگان باید در دولت‌های محلی سرمایه‌گذاری بیشتری انجام دهند.
- ۴- تشویق ضوابط و اصول رفتار حرفه‌ای در بخش خصوصی - در حرفه‌ها و تخصص‌های مختلف، مهم‌ترین اصول و ضوابط به وکلاء و حسابداران مربوط است.
- ۵- برقراری حق دریافت اطلاعات - تمام کشورهای منطقه می‌توانند قوانین مربوط به حق دریافت اطلاعات وضع کنند - و مقامات دولتی رسانه‌ها و سازمان جامعه مدنی را تشویق کنند تا از این حق بهره‌برداری کنند.
- ۶- بهره‌برداری از فناوری جدید - فناوری اطلاعات و دولت الکترونیک فرصت‌های جدید برای شکستن انحصار مقامات فاسد و رشوه‌خوار ارایه می‌دهند.
- ۷- پشتیبانی از اقدام شهروندان - دولت‌های محلی باید درباره قراردادهای اطلاعات ابتدایی منتشر کنند تا نظارت از سوی شهروندان تسهیل گردد؛ افراد به عنوان شهروند و مصرف کننده، کارهای بسیاری می‌توانند انجام دهند و می‌توانند خود را آگاه و مرتبط با یکدیگر نگاه دارند.

انتخاب مسیر عالی‌تر

کشورهای در حال توسعه آسیا و اقیانوسیه می‌توانند فعالیت‌های فاسد بسیاری را به عنوان محصول فرعی مدرنیزاسیون برملا کنند. ولی لازم نیست و نباید منتظر بمانند تا توسعه در مسیر خود قرار بگیرد. همان طور که اکثر کشورها در حال طراحی سیاست‌ها و برنامه‌های هدفمند برای ریشه‌کنی فقر و دستیابی به آرمان‌های توسعه هزاره هستند، آنها می‌توانند برنامه‌های مختص مقابله با فساد تدوین کنند. ریشه کن کردن فساد نه تنها میزان کارآمد بودن حکومت و اقتصاد را بهبود خواهد بخشید، بلکه به کاهش فقر و ارتقای توسعه انسانی کمک خواهد کرد. در این راستا، تدابیر مقابله با فساد فقط به پیشگیری و مجازات محدود نمی‌شوند بلکه ایجاد جوامع برابر را نیز در برمی‌گیرند. تاریخ فساد نباید به سرنوشت این منطقه تبدیل شود.